Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
GIOVANNI PITRUZZELLA
föredraget den 7 april 2022[1]

Mål C-460/20

TU,
RE
mot
Google LLC

(begäran om förhandsavgörande från Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland))

”Begäran om förhandsavgörande – Skydd av personuppgifter – Begäran om borttagande av påstått felaktiga uppgifter och borttagande av bilder i form av så kallade förhandsgranskningsbilder (*thumbnails*)”

I. Inledning

1. Genom den begäran om förhandsavgörande som är föremål för förevarande förslag till avgörande har Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) (nedan kallad BGH) ställt två frågor till EU-domstolen om tolkningen av artikel 17.3 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning)[2] (nedan kallad GDPR) och artiklarna 12 b och 14.1 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter,[3] jämförda med artiklarna 7, 8, 11 och 16 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan). Frågorna har ställts inom ramen för en talan som TU och RE (nedan kallade klagandena) har väckt mot Google LLC (nedan kallat Google eller motparten) med yrkande dels om borttagande av vissa länkar som erhålls vid sökningar via den sökmotor som motparten tillhandahåller och som leder till en tredje parts artiklar online vilka identifierar klagandena, dels om att motparten ska upphöra med att visa de foton som en av dessa artiklar illustreras tillsammans med i form av så kallade förhandsgranskningsbilder (*thumbnails*).

2. Det är allmänt känt att en sökmotor inte enbart är värd för innehåll som har framställts av andra på nätet, utan har en aktiv roll när det gäller informationsspridning. ”Nätets rikedom” skulle enbart vara potentiell om användaren inte kunde få tillgång till den information som

1 Originalspråk: italienska.

2 EUT L 119, 2016, L 119, s. 1.

3 EGT L 281, 1995, s. 31.

vederbörande behöver med hjälp av sökmotorerna och, i det stora hav av information som produceras på internet, skulle så mycket information vara praktiskt taget otillgänglig utan dessa motorer. När sökmotorn tillåter användaren att göra en sökning på vissa nyckelord, som namnet på en person, väljer sökmotorn vilka webbplatser som ska tas med bland sökresultaten och i vilken ordning de ska visas i resultatlistan, vilket får oerhörda återverkningar på informationsspridningen. Dessa val görs av den algoritm som används och beror således på de urvalskriterier som sökmotorleverantören har valt vid programmeringen. Ytterligare val görs i stor skala inom ramen för de ”innehållsmodereringsstrategier” som plattformen tillämpar i enlighet med de standarder som den har antagit, exempelvis för att försvara sin affärsmodell, skydda vissa känsliga uppgifter som sprids bland användarna eller fullgöra rättsliga skyldigheter. Sådan verksamhet medför beslut om vilket innehåll som inte ska visas i resultaten av de sökningar som användarna gör.

3. Sökmotorn fungerar således som en ”*gatekeeper*” för information, ett begrepp som används för att beskriva enheter vars verksamhet är nödvändig för att åsikter eller information från tredje part ska kunna ingå i den demokratiska kommunikationsprocessen. Denna kontrollfunktion hos de ”portar” som informationsflödet strömmar igenom, som sökmotorer som Google genomför får betydande konsekvenser både för den yttrande- och informationsfrihet som slås fast i artikel 11 i stadgan och för rätten till respekt för privatlivet och till skydd av personuppgifter som anges i artiklarna 7 och 8 i denna. Om det i den resultatlista som visas efter en sökning på en persons namn tas med en webbplats eller uppgifter som finns på denna om den personen blir det avsevärt mycket lättare för samtliga internetanvändare att ta del av de uppgifterna, och detta kan spela en avgörande roll för spridningen av sådana uppgifter och därmed för utövandet av yttrande- och informationsfriheten. Av samma skäl kan ett sådant inbegripande utgöra ett större ingrepp i den grundläggande rätten till respekt för den registrerades privatliv än utgivarens publicering av nämnda webbplats, såsom domstolen har preciserat i sin rättspraxis. [4]

4. I den begäran om förhandsavgörande som är föremål för förevarande förslag till avgörande framträder sökmotorernas specifika funktion och den spänning som denna skapar mellan de grundläggande rättigheterna enligt artiklarna 7, 8 och 11 i stadgan i ett scenario som domstolen ännu inte har prövat, det vill säga ett där den registrerade ifrågasätter sanningshalten i de behandlade uppgifterna och, av detta skäl, begär borttagande av länkar som leder till innehåll som har getts ut av tredje part och där dessa uppgifter förekommer.

II. Tillämpliga bestämmelser

5. Relevanta för förevarande analys är förutom artiklarna 7, 8, 11 och 16 i stadgan, som avser rätten till respekt för privatlivet, rätten till skydd av personuppgifter, yttrande- och informationsfrihet respektive näringsfrihet, även artiklarna 12 b och 14.1 a i direktiv 95/46, vilka jag nöjer mig med att hänvisa till, samt artikel 17 GDPR. I punkt 1 i den sistnämnda artikeln fastställs den registrerades rätt till radering av sina personuppgifter, bland annat när uppgifterna har behandlats på olagligt sätt, och den motsvarande skyldigheten för den personuppgiftsansvarige att radera dessa personuppgifter. I artikel 17.3 a anges att punkt 1 inte ska gälla i den utsträckning som behandlingen är nödvändig ”[f]ör att utöva rätten till yttrande- och informationsfrihet”. De övriga bestämmelserna i direktiv 95/46 och GDPR som är relevanta för prövningen av begäran om förhandsavgörande kommer att nämnas under bedömningens gång.

[4] Se, i synnerhet, punkterna 14 och 15 i förevarande förslag till avgörande.

III. Det nationella målet och förfarandet vid den nationella domstolen

6. TU är verksam i ansvarig position eller äger andelar i olika bolag som erbjuder finansiella tjänster. RE var klagandens sambo och firmatecknare i ett av dessa bolag fram till maj 2015. På webbplatsen www.g…net (nedan kallad g-net) återfanns den 27 april 2015, den 4 juni 2015 och den 16 juni 2015 tre artiklar där den investeringsmodell som vissa av dessa bolag använde kritiserades. Artikeln av den 4 juni 2015 illustrerades med fyra foton, tre av TU och ett av RE, där klagandena sågs i lyxbilar och i en helikopter samt framför ett chartrat plan. Bilderna, tillsammans med artiklarna, kunde antyda att klagandena vältrade sig i lyx som finansierades av tredje part. Enligt webbplatsens redaktionsruta är det G-LLC som driver webbplatsen g-net. G-LLC har enligt egen uppgift som verksamhetsmål att ”genom aktiv information och permanent transparens varaktigt bidra till att förebygga bedrägerier i näringslivet och i samhället”. I olika publikationer förekommer det emellertid kritisk rapportering om G-LLS:s affärsmodell där bolaget bland annat anklagas för att försöka utpressa företag genom att först publicera negativa rapporter och därefter erbjuda sig att mot en så kallad skyddsavgift radera rapporterna. I sin lista över sökresultat visade Google, när klagandenas för- och efternamn skrevs in, artiklarna av den 4 respektive den 16 juni 2015 – både isolerade och tillsammans med vissa firmanamn – och artikeln av den 27 april 2015 när vissa firmanamn skrevs in. Nämnda resultat innehöll en länk till de aktuella artiklarna. Google tog även med fotona av klagandena i artikeln av den 4 juni 2015 som förhandsgranskningsbilder (*thumbnails*) i resultatöversikten över bildsökningen.

7. Klagandena begärde att motparten dels skulle ta bort de aktuella artiklarna, som enligt deras mening innehöll ett visst antal felaktiga påståenden och ärekränkande åsikter som grundades på felaktiga omständigheter, dels skulle ta bort förhandsgranskningsbilderna från sökresultatlistan. De hävdade att de hade utsatts för utpressning från G-LLC:s sida. Motparten vägrade att efterkomma nämnda begäran. Motparten hänvisade till det yrkesmässiga sammanhanget för artiklarna och de omtvistade bilderna och hävdade att bolaget inte hade någon vetskap om att uppgifterna i dessa skulle vara felaktiga. Talan ogillades i de två första instanserna.

8. Det var mot denna bakgrund som Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) beslutade att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

”1. Är det förenligt med den berörda personens rätt till respekt för sitt privatliv [(artikel 7 i stadgan)] och rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne (artikel 8 i stadgan), att, inom ramen för den avvägning av motstridiga rättigheter och intressen enligt artiklarna 7, 8, 11 och 16 i stadgan, som enligt artikel 17.3 a [GDPR] ska göras vid prövningen av den berördes begäran om borttagande, som riktats mot den som är ansvarig för en söktjänst på Internet, och när den länk vars borttagande begärs leder till innehåll med faktapåståenden och värdeomdömen baserade på faktapåståenden vars sanningshalt den berörda personen ifrågasätter och som står och faller med frågan om sanningshalten i påståendena i materialet, utgå från huruvida den berörda personen också på ett rimligt sätt – till exempel genom ett interimistiskt beslut – skulle kunna erhålla rättsligt skydd gentemot innehållsleverantören, och därmed åtminstone preliminärt kunna få svar på frågan om sanningshalten i det innehåll som den sökmotoransvariga personen visat?

2. Ska, vid en begäran om borttagande gentemot den som är ansvarig för en söktjänst på Internet, som vid sökning på namn söker efter foton av fysiska personer som tredje part har lagt upp på Internet i samband med personens namn, och visar de påträffade fotona som förhandsgranskningsbilder (*thumbnails*) i sin resultatöversikt, inom ramen för den avvägning av motstridiga rättigheter och intressen enligt artiklarna 7, 8, 11 och 16 i stadgan som ska

göras enligt artiklarna 12 b och 14.1 a i direktiv 95/46 och artikel 17.3 a [GDPR], det sammanhang i vilket den tredje partens ursprungliga publicering ägde rum beaktas, även om det när förhandsgranskningsbilden visas visserligen länkas till den tredje partens webbplats genom sökmotorn men denna webbplats inte nämns konkret, och det sammanhang som detta resulterar i inte samtidigt visas av söktjänsten på Internet?”

9. Skriftliga yttranden har i förevarande mål inkommit från parterna i målet vid den nationella domstolen, den rumänska, den österrikiska och den grekiska regeringen samt kommissionen. Parterna i målet vid den nationella domstolen och kommissionen yttrade sig muntligen vid den muntliga förhandling som hölls vid domstolen den 24 januari 2022.

IV. Bedömning

10. Innan jag prövar de frågor för vilka ett förhandsavgörande har begärts vill jag påminna om domstolens praxis i fråga om de skyldigheter som en sökmotorleverantör måste fullgöra när dennes verksamhet innebär behandling av personuppgifter, särskilt när det är fråga om rätten för den person som berörs av den aktuella behandlingen till radering av de uppgifter som rör honom eller henne. Såsom kommer att framgå nedan står dessa skyldigheter, för att använda domstolens ord, i proportion till sökmotorleverantörens ”skyldigheter, behörighet och möjligheter”, [5] som i sin tur är oupplösligt förknippade med den funktion som den sistnämnde har i internets ekosystem, som kortfattat beskrivs i inledningen till förevarande förslag till avgörande.

A. Domstolens praxis

11. Fyra fasta punkter har slagits fast i domstolens praxis avseende behandling av personuppgifter i samband med sökmotorers verksamhet.

12. Den första punkten rör kvalificeringen av sökmotorers verksamhet och inordningen av denna under unionens lagstiftning om skydd av personuppgifter.

13. I sin dom av den 13 maj 2014, Google Spain och Google [6] (nedan kallad domen Google Spain), slog domstolen fast att en sökmotors verksamhet – som består i att lokalisera information som har publicerats eller lagts ut på internet av tredje män, indexera den på automatisk väg, lagra den tillfälligt och slutligen ställa den till förfogande för internetanvändare enligt en viss prioriteringsordning – ska anses utgöra ”behandling av personuppgifter” i den mening som avses i artikel 2 b, när informationen innehåller ”personuppgifter”. [7] Detta konstaterande påverkas inte av den omständigheten att dessa uppgifter redan har publicerats på internet och inte har ändrats av sökmotorn. [8] Av denna kvalificering av sökmotorers verksamhet följer vad som därnäst slås fast i domen Google Spain. Sökmotorleverantören, som själv bestämmer ändamålen och medlen för denna verksamhet, ska anses vara ”ansvarig”, i den mening som avses i artikel 2 d i direktiv 95/46, för den behandling av personuppgifter som denna verksamhet medför. [9] Domstolen har i detta

5 Se punkt 15 i förevarande förslag till avgörande.

6 C-131/12, EU:C:2014:317.

7 Det vill säga upplysningar om en identifierad eller identifierbar fysisk person och därmed ”personuppgifter” i den mening som avses i artikel 2 a i nämnda direktiv.

8 Se domen Google Spain, punkterna 28 och 29–31.

9 Se domen Google Spain, punkterna 32 och 33. I den italienska versionen av direktiv 95/46 och GDPR motsvarar begreppet ”registeransvarig” i den mening som avses i artikel 2 d i direktiv 95/46 för närvarande begreppet ”personuppgiftsansvarig” i den mening som avses i artikel 4.7 GDPR.

avseende konstaterat att det skulle strida mot ovannämnda bestämmelses syfte, som är att genom en vid definition av begreppet ansvarig säkerställa ett effektivt och komplett skydd för de berörda personerna, att utesluta sökmotorleverantörer från bestämmelsens tillämpningsområde enbart med hänvisning till att de inte utövar någon kontroll över de personuppgifter som publiceras på webbsidor tillhörande tredje man. [10]

14. Den andra fasta punkt som följer av domstolens praxis rör de potentiellt allvarliga intrång som tillhandahållandet av en sökmotor kan medföra för de registrerades grundläggande rättigheter.

15. Såsom redan har påpekats ökar internet exponentiellt riskerna för en kränkning av de grundläggande rättigheterna till respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter på grund av de sätt på vilka information framställs och sprids på nätet. Väl medveten om denna verklighet påpekade domstolen, i domen Google Spain, att behandling av personuppgifter som sker inom ramen för en sökmotor skiljer sig från och utgör ett tillägg till den behandling som görs av webbplatsutgivarna, vilken innebär att lägga ut uppgifterna på en sida på internet. [11] Domstolen påpekade däremot även att en behandling av personuppgifter som utförs av en sökmotorleverantör, ”kan ha en betydande inverkan på de grundläggande rättigheterna avseende respekten för privatlivet och skyddet för personuppgifter när sökningen, med hjälp av sökmotorn, görs utifrån namnet på en fysisk person, eftersom denna behandling gör det möjligt för samtliga internetanvändare att genom förteckningen över sökresultat erhålla en strukturerad översikt av information på internet rörande denna person – vilken potentiellt kan röra många aspekter av personens privatliv vilka utan sökmotorn inte alls eller endast svårligen hade kunnat sammankopplas – och således bilda sig en mer eller mindre detaljerad uppfattning om den berörda personen”. Ingreppet i den berörda personens rättigheter ”förstärks dessutom till följd av den viktiga roll som internet och sökmotorerna spelar i det moderna samhället. Dessa gör nämligen informationen i en sådan förteckning över sökresultat tillgänglig för alla”. [12] Domstolen fanns således att ”[e]n sökmotorleverantörs verksamhet … på ett betydande sätt, och utöver vad som redan skett genom webbplatsutgivarnas verksamhet, [kan] påverka grundläggande rättigheter avseende privatlivet och skyddet för personuppgifter. Därför måste sökmotorleverantören, i egenskap av person som bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter, inom ramen för sitt ansvar, sin behörighet och sina möjligheter säkerställa att verksamheten uppfyller kraven i direktiv 95/46 för att de garantier som föreskrivs i direktivet ska få full verkan och för att ett effektivt och fullständigt skydd för de berörda personerna ska kunna förverkligas, bland annat när det gäller deras rätt till respekt för privatlivet”. [13] I domen av den 24 september 2019, GC m.fl. (Borttagande av känsliga uppgifter) [14] (nedan kallad domen GC), konstaterade domstolen att en sökmotorleverantör fullt ut omfattas av alla de skyldigheter som ska fullgöras av den ”registeransvarige” eller den ”personuppgiftsansvarige” för en behandling av personuppgifter i kraft av direktiv 95/46 respektive GDPR, inbegripet förbuden och begränsningarna rörande behandling av känsliga uppgifter enligt artikel 8.1 och 8.5 i det direktivet samt artiklarna 9.1 och 10 GDPR. I den domen slog domstolen fast att även om särdragen hos sökmotorleverantörens uppgiftsbehandling inom ramen för dennes verksamhet inte är av sådan art att det är motiverat att denne undantas från skyldigheten att iaktta dessa bestämmelser, kan dessa särdrag emellertid påverka omfattningen av dennes ansvar och konkreta skyldigheter. Eftersom sökmotorleverantören inte är ansvarig för att känsliga uppgifter förekommer på en webbsida publicerad av tredje man utan för

[10] Se domen Google Spain, punkt 34.

[11] Se domen Google Spain, punkt 35.

[12] Se domen Google Spain, punkt 80 och där angiven rättspraxis. Se även punkterna 36–38 i nämnda dom.

[13] Se domen Google Spain, punkt 38.

[14] C-136/17, EU:C:2019:773.

hänvisningen till den webbsidan, kan bestämmelserna om behandling av sådana uppgifter endast tillämpas på sökmotorleverantören med anledning av denna hänvisning till andra webbsidor och således ”genom en prövning som ska göras, under tillsyn av behöriga nationella myndigheter, på begäran av den registrerade”. [15]

16. Den tredje fasta punkt som har fastställts av domstolen avser nödvändigheten av att beakta alla de grundläggande rättigheterna i fråga i samband med en begäran om borttagande riktad till sökmotorleverantören och att göra en avvägning mellan dessa rättigheter där hänsyn tas inte bara till omständigheterna i det aktuella fallet utan även till internetmiljöns tekniska särdrag.

17. I det avseendet har domstolen visserligen å ena sidan uteslutit att det ingrepp i den registrerades grundläggande rättigheter som följer av att uppgifter som rör honom eller henne visas i sökresultaten till följd av en sökning på personens namn via en sökmotor på internet inte kan motiveras endast av sökmotorleverantörens ekonomiska intresse, mot bakgrund av hur allvarligt detta ingrepp kan vara. Domstolen har dock å andra sidan slagit fast att ”avlägsnandet av länkar från förteckningen över sökresultat, beroende på vilken information det är fråga om, skulle kunna påverka det legitima intresset hos … internetanvändar[na] av att ta del av informationen i fråga”. [16] Enligt domstolen ska det i sådana situationer ”göras en avvägning bland annat mellan detta intresse och de grundläggande rättigheter som den berörda personen har enligt artiklarna 7 och 8 i stadgan”. [17] Detta krav slås fast i domen GC med hänvisning till artikel 17 GDPR som har kodifierat rätten till radering av personuppgifter (eller ”rätten att bli glömd”), som domstolen bekräftade i domen Google Spain, [18] och där det i punkt 3 a föreskrivs ett uttryckligt krav, såsom domstolen själv har påpekat, på avvägning mellan ovannämnda rättigheter. [19] I den domen bekräftade domstolen även vad som redan hade slagits fast i domen Google Spain i fråga om kriterierna för en sådan avvägning, nämligen att ”[d]en registrerades rättigheter enligt artiklarna 7 och 8 i stadgan väger visserligen i allmänhet tyngre än internetanvändarnas intresse, men avvägningen kan emellertid i särskilda fall påverkas av typen av information och dess känslighet för den registrerades privatliv samt allmänhetens intresse av informationen, vilket kan variera bland annat beroende på den roll som denna person spelar i det offentliga livet”. [20] Bortsett från de formuleringar som domstolen har gjort följer bland annat av domen GC att avvägningen ska göras mellan grundläggande rättigheter *som är lika viktiga* och som utgör nödvändiga förutsättningar för ett välfungerande demokratiskt samhälle. Det är därför inte möjligt att i abstrakta termer se att den ena är viktigare än den andra, utan det måste skapas en balans för att uppnå en samexistens som orsakar minska möjliga skada för var och en de grundläggande rättigheterna i fråga. Av den domen följer även att balansen förskjuts från rätten till respekt för privatlivet och skyddet av personuppgifter enligt artiklarna 7 och 8 i stadgan till rätten att sprida och ta emot uppgifter som slås fast i artikel 11 i stadgan ju mer den registrerade har en offentlig roll och det därför finns ett intresse från internetanvändarnas sida att ta emot information om honom eller henne. [21]

15 Se dom GC, punkterna 45–47.

16 Se domen Google Spain, punkt 81.

17 Se domen Google Spain, punkt 81.

18 Se domen Google Spain, särskilt punkterna 88 och 99. Rätten till radering av personuppgifter har av domstolen härletts genom en tolkning av artikel 12 b och artikel 14 första stycket a i direktiv 95/46.

19 Se domen GC, punkterna 54–59.

20 Se domen GC, punkt 66. Se, för ett liknande resonemang, även om ingen uttrycklig hänvisning görs till den rätt till information som slås fast i artikel 11 i stadgan, domen Google Spain, punkt 81.

21 Se, även, för ett liknande resonemang, dom av den 24 september 2019, Google (Territoriell räckvidd för rätten till borttagande av länkar) (C-507/17, EU:C:2019:772, punkt 45).

18. Den femte fasta punkten som framgår av domstolens praxis är att sökmotorleverantören, i egenskap av ansvarig för den behandling av personuppgifter som görs för att säkerställa sökmotorns funktion, tilldelas uppgiften att göra en avvägning mellan de grundläggande rättigheterna i fråga, i syfte att se till att behandlingen uppfyller kraven i GDPR (och dessförinnan kraven i direktiv 95/46). [22] Denna uppgift kodifierades senare i artikel 17 GDPR.

19. När ”rätten att bli glömd” kommer i fråga är sökmotorleverantören således skyldig att besluta, på grundval av alla berörda rättigheter och intressen och mot bakgrund av alla omständigheter i det enskilda fallet, vilket innehåll som ska tas med i resultatlistan för de sökningar som har gjorts i den sökmotorn och vilket innehåll som däremot inte ska tas med i denna. När den registeransvarige (eller personuppgiftsansvarige enligt GDPR) inte vidtar några åtgärder i anledning av en begäran om borttagande kan den berörda personen vända sig till tillsynsmyndigheten eller den rättsliga myndigheten för att dessa ska genomföra nödvändiga kontroller och förelägga leverantören att vidta åtgärder till följd av kontrollerna. [23] Det ska i detta avseende erinras om att artikel 29-arbetsgruppen [24] antog riktlinjer den 26 november 2014 för tillämpningen av domen Google Spain, [25] vilka syftade till att informera om hur dataskyddsmyndigheterna i arbetsgruppen tänkte genomföra den domen. Riktlinjerna innehåller även en icke-uttömmande förteckning över gemensamma kriterier som dataskyddsmyndigheterna, från fall till fall, kommer att tillämpa i handläggningen av de klagomål som inges till deras nationella kontor om sökmotorer som avslår begäran om radering. Det är i enlighet med dessa riktlinjer som bland annat Google prövar mottagna framställningar om borttagande.

20. Det är mot bakgrund av ovannämnda principer som BGH:s tolkningsfrågor måste prövas.

B. Första tolkningsfrågan

21. Google anser att den första tolkningsfrågan är av hypotetisk karaktär och att den inte kan tas upp till sakprövning, eftersom den lösning som BGH förespråkar tar sig uttryck i en teoretisk konstruktion, som inte har något samband med de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen. Domstolen har heller inte tillgång till de uppgifter som krävs för att ge ett användbart svar.

22. För det första anser jag inte att talan kan vinna bifall såvitt avser Googles argument att beslutet om hänskjutande inte är tillräckligt underbyggt i det avseendet. BGH har i själva verket, enligt min mening, lämnat en tillräckligt klar och komplett bild av det faktiska sammanhanget för den tvist som BGH har att pröva och nödvändigheten av att, i det sammanhanget, få ett svar på den första tolkningsfrågan. Domstolen förfogar över alla nödvändiga uppgifter för att besvara frågan och detta oberoende av att den omständigheten att den hänskjutande domstolen vare sig har angett huruvida klagandena i det nationella målet i själva verket åtnjuter rättsligt skydd gentemot innehållsleverantören eller vilka konsekvenserna skulle bli av ett eventuellt negativt avgörande på denna punkt. För det andra innebär den omständigheten att det, enligt BGH, är nödvändigt för

[22] Domstolen har i själva kopplat utövandet av rätten till borttagande till den mekanism som föreskrivs i artiklarna 12 b och 14 första stycket a i direktiv 95/46, enligt vilka den registrerade får direkt tillställa en begäran till den registeransvariga, som i vederbörlig ordning ska pröva huruvida begäran är välgrundad och, i förekommande fall, upphöra med behandlingen av uppgifterna i fråga (se dom Google Spain, punkt 77). Vad just gäller GDPR, se domen GC, punkt 66.

[23] Se domen Google Spain, punkt 77.

[24] Artikel 29-arbetsgruppen inrättades i enlighet med artikel 29 i direktiv 95/46 och är ett europeiskt oberoende rådgivande organ i frågor om skydd av uppgifter och privatlivet.

[25] https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/667236/en.

lösningen av den tvist som BGH har att pröva, att först kontrollera huruvida den metod som BGH anser är tillämplig i en situation som den i målet vid den nationella domstolen, vilken har angetts i allmänna och abstrakta termer, inte medför att den tolkningsfråga som domstolen har att besvara i det avseendet är hypotetisk, om det visar sig att svaret på den frågan kan göra det möjligt för den hänskjutande domstolen, efter att ha gjort det nödvändiga fastställandet av de faktiska omständigheterna, att lösa tvisten i det nationella målet. Avslutningsvis vill jag påpeka att de ytterligare argument som Google har anfört till stöd för att den första tolkningsfrågan inte kan tas upp till sakprövning i huvudsak rör konsekvenserna av att domstolen eventuellt godkänner den lösning som den hänskjutande domstolen har föreslagit och således även frågan i sak.

a) Inledande anmärkningar

23. Genom den första tolkningsfrågan har domstolen i huvudsak ombetts klargöra vilka skyldigheter som åligger sökmotorleverantören vid prövningen av en begäran om borttagande som grundar sig på ett påstående, utan tillhörande bevisning, om att en del av uppgifterna i det länkade innehållet, i förevarande fall vissa artiklar som innehåller uppgifter och kommentarer om investeringsmodellen och resultaten från de bolag som drivs av klagandena i det nationella målet, är felaktiga. Med hänsyn till att ett borttagande, mot bakgrund av det yrkesmässiga sammanhanget för de aktuella artiklarna och den betydelse som informationen har för investerarna med tanke på den riskfyllda sektor som klagandena är verksamma inom,[26] inte är motiverat om de omtvistade uppgifterna i själva verket inte är felaktiga, vill BGH få klarhet i huruvida det ankommer på klagandena i det nationella målet att inkomma med bevis, eller en viss grad av bevis, på att uppgifterna inte är sanningsenliga eller om det ankommer på Google att anta att klagandenas påstående är välgrundade och genomföra det begärda borttagandet eller att själv försöka få klarhet i de faktiska omständigheterna. BGH anser att svaret på frågan beror på huruvida den registrerade har en rimlig möjlighet att få rättsligt skydd, exempelvis genom en interimistisk åtgärd, direkt gentemot innehållsleverantören och har, i huvudsak, ombett domstolen att klargöra hur artikel 17.3 a GDPR ska tolkas i detta avseende.

24. Samtliga parter och berörda personer som har inkommit med yttranden i förevarande mål har, med delvis olika argument, motsatt sig den lösning som BGH har föreslagit,[27] åtminstone i den mån som den lösningen innebär, i strid med den rättspraxis som det har erinrats om i punkterna 11–19 i förevarande förslag till avgörande, att avvägningen mellan intressen enligt artikel 17.3 a GDPR enbart ska göras på grundval av kriteriet att det finns en rimlig möjlighet till rättsligt skydd gentemot innehållsleverantören.

25. Jag vill för min del påpeka att det tydligt framgår av beslutet om hänskjutande att BGH vill få klarhet i vilken relevans ovannämnda kriterium ska ges först efter att en avvägning har gjorts mellan de rättigheter som anges i artiklarna 7, 8 och 11 i stadgan på grundval av samtliga omständigheter i det aktuella fallet och efter att det har slagits fast, utifrån antagandet att de omtvistade uppgifterna är sanningsenliga, att internetanvändarnas rätt till information har företräde. Det antagande som BGH hänvisar till är ett där begäran om borttagande ska godkännas eller avslås *enbart* beroende på huruvida de uppgifter för vilka radering begärs är sanningsenliga eller felaktiga, med vederbörlig hänsyn tagen till alla övriga relevanta faktorer. Härav följer att ett eventuellt jakande svar från domstolen på BGH:s fråga inte skulle få till följd

[26] Detta är bara några av de kriterier som BGH har beaktat och anges uttryckligen i beslutet om hänskjutande. Det framgår dock tydligt av de olika delarna av beslutet att rätten har gjort en helhetsbedömning av de olika omständigheter som är kännetecknande för det fall som den har att avgöra.

[27] Den grekiska regeringens ståndpunkt förefaller mer nyanserad.

att godkännandet eller avslaget på en begäran om borttagande som grundar sig på påstådda felaktigheter i de uppgifter som sökmotorn har tillhandahållit enbart beror på den omständigheten att den registrerade har möjlighet till skydd gentemot innehållsleverantören eller att sökmotorleverantören, i strid med vad Google har hävdat, automatiskt är skyldig att genomföra borttagandet i fall där något sådant skydd inte finns att tillgå. Sådana utfall skulle för övrigt strida mot det korrekta sambandet mellan bestämmelserna i artikel 17.1 och 17.3 a GDPR, om förbud mot all automatisk tillämpning som kan inverka menligt på den personuppgiftsansvariges, tillsynsmyndighetens eller domstolens nödvändiga avvägning mellan de grundläggande rättigheterna i fråga. Ett jakande svar från domstolen på den första tolkningsfrågan skulle helt enkelt innebära att den nationella domstolen och, i det administrativa skedet, sökmotorleverantören, i fall där internetanvändarnas rätt till information och innehållsleverantörens yttrandefrihet, mot bakgrund av alla relevanta omständigheter, förefaller ha företräde framför klagandens rättigheter *och* godkännandet av begäran om borttagande enbart är motiverat när de omtvistade uppgifterna faktiskt är felaktiga, på ett avgörande sätt får stödja sig på denna omständighet, om felaktigheterna inte är uppenbara och klaganden inte ens har inkommit med *prima facie*-bevis för detta. Vid en närmare granskning kan inte den eventuella förekomsten av en rimlig möjlighet till rättsligt skydd gentemot innehållsleverantören inte bara i sig utgöra ett exklusivt eller avgörande kriterium för att en begäran om borttagande ska avslås eller godkännas, oavsett grund, utan utgör heller inte något relevant kriterium för den avvägning som ska göras enligt artikel 17.3 a GDPR. I själva verket säger detta kriterium i sig ingenting om att det finns en rätt till radering av uppgifter som förekommer i det omtvistade innehållet eller att innehållet måste länkas för utövandet av rätten till yttrande- och informationsfrihet.

26. Efter att ha gjort dessa förtydliganden är det enligt min mening nödvändigt, för svaret på den första tolkningsfrågan, att börja med att klargöra betydelsen, vid avvägningen mellan de grundläggande rättigheterna i fråga i ett fall som det som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen, av dels den roll som den berörda personen spelar i det offentliga livet enligt domstolens praxis, dels förekomsten av ett bestridande av sanningshalten i de behandlade uppgifterna.

b) Ingreppet i de grundläggande rättigheter som skyddas av artiklarna 7 och 8 i stadgan och personens roll i det offentliga livet

27. De grundläggande rättigheterna till respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter, samt deras betydelse i unionens konstitutionella rätt, är inte absoluta till sin karaktär.[28] Såsom särskilt följer av artikel 17.3 a GDPR måste rätten till skydd av personuppgifter förstås utifrån sin funktion i samhället och vägas mot andra grundläggande rättigheter i enlighet med proportionalitetsprincipen.[29] I denna avvägning måste vederbörlig vikt fästas vid den rätt att sprida uppgifter som innehas av den webbplatsinnehavare som erhåller en begäran om borttagande och allmänhetens rätt att få ta del av den information som finns på den webbplatsen.

28. Såsom framgår av domstolens ovannämnda praxis kan detta intresse variera, särskilt beroende på vilken ”roll i det offentliga livet” den person som informationen avser har. Detta begrepp omfattar, i den mån det är relevant i förevarande mål, inte bara situationer där personen innehar ett politiskt ämbete, vilket per definition innebär att personen är föremål för den allmänna opinionens demokratiska kontroll, utan även situationer där personen har en viktig ekonomisk

[28] Se domen GC, punkt 58 och där angiven praxis.

[29] Se domen GC, punkt 57 och där angiven praxis.

roll.[30] För en välfungerande marknad krävs, mer allmänt, förtroende från såväl de andra ekonomiska aktörerna som konsumenterna. Ett sådant förtroende förutsätter att allmänheten får tillgång till information om personer med befattningar som kan påverka dynamiken på marknaden och konsumenternas intressen, ibland mer markant än politiska beslutsfattare. Uppgifterna är naturligtvis huvudsakligen sådana som rör deras yrkesroll men kan även omfatta delar av deras privata sfär om de avser eller på annat sätt kan påverka deras yrkesverksamhet och inverka på allmänhetens förtroende. I detta avseende bör det påpekas att domstolen redan har haft tillfälle att slå fast att ett åtagande av en ekonomisk roll medför ett godtagande av en begränsning av skyddet för privatlivet.[31]

29. Om den registrerade innehar en offentlig roll i den mening som anges ovan kan rätten att sprida och rätten att ta emot uppgifter, mot bakgrund av alla relevanta omständigheter, få företräde framför de grundläggande rättigheter som skyddas av artiklarna 7 och 8 i stadgan inom ramen för den avvägning som ska göras enligt artikel 17.1 och 17.3 GDPR, inte bara när den rollen verkligen är framträdande utan även när den är mer begränsad. För ett sådant företräde, under omständigheterna i det nationella målet, talar inte bara de aktuella publikationernas yrkesmässiga sammanhang och journalistiska karaktär, utan även arten av de omtvistade uppgifterna, som huvudsakligen avser driften av klagandenas bolag, såsom den hänskjutande domstolen har påpekat.

c) Sanningshalten i uppgifterna och avvägningssätten

30. Tendensen att rätten till yttrande- och informationsfrihet har företräde framför rätten till skydd för privatlivet och rätten till skydd av personuppgifter om den registrerade har en framträdande roll i det offentliga livet är omvänd när det slås fast att de uppgifter som begäran om borttagande avser är felaktiga. I ett sådant fall skulle det troligen till och med kunna hävdas att rätten att sprida och rätten att ta emot uppgifter i själva verket inte heller står på spel, eftersom de sistnämnda inte kan innefatta rätten att sprida och få tillgång till felaktig information. Även utan att lösa den gordiska knuten när det gäller förhållandet mellan rätten till yttrande- och informationsfrihet och sanningsenlig information,[32] kan det helt enkelt påpekas att denna rätt, med dess dubbla aktiva och passiva värde, när det gäller felaktig information, inte under några omständigheter kan likställas med de grundläggande rättigheterna till respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter. I förevarande fall tillämpas i själva verket ett företrädeskriterium som har sina rötter i ett av Europeiska unionens grundläggande värden, nämligen människans värdighet.

31. I artikel 2 FEU, som för övrigt har samband med medlemsstaternas konstitutionella traditioner, anges människans värdighet först av de värden som unionen bygger på. I artikel 1 i stadgan däremot anges kategoriskt att ”[m]änniskans värdighet är okränkbar” och att [d]en ska respekteras och skyddas”. I den ”union av värden” som unionen utgör har människans värdighet ett slags företräde, och detta är den hörnsten som det europeiska bygget till stor del baseras på. Om människans värdighet är okränkbar och alltid måste respekteras och skyddas, utan att det finns något intresse som motiverar en begränsning av den, vilket är fallet för merparten av de grundläggande rättigheter som garanteras i stadgan, kan inget rättsligt skäl, inte ens något sådant

[30] Se, för ett liknande resonemang, Europadomstolens dom av den 19 oktober 2017, Fuchsmann mot Tyskland (ECLI:CE:ECHR:2017:1019JUD007123313, §§ 40 och 41) och dom av den 14 december 2006, Verlagsgruppe News GmbH mot Österrike (ECLI:CE:ECHR:2006:1214JUD001052002, § 36).

[31] Se dom av 9 mars 2017, Manni (C-398/15, EU:C:2017:197, punkt 59).

[32] Denna fråga är av särskild betydelse i systemet i Förenta staterna, med tanke på det starka av yttrandefriheten som är ett arv från det första tillägget till konstitutionen.

som rör utövandet av en grundläggande rättighet, åberopas för att åsidosättande av den.[33] Felaktig information inverkar inte bara menligt på den berörda personens grundläggande rättighet till skydd av personuppgifter utan även på personens värdighet, eftersom sådan information ger en skev bild genom att framställa personen som någon annan. Så är särskilt fallet i internets ekosystem, där information sprids snabbt, finns där för att stanna och, genom sökmotorerna, ger en noggrann profilering av personen. I den digitala världen innebär spridning av felaktiga uppgifter på en persons konto en permanent skada för den personens identitet, som i dag framför allt definieras på nätet, och en allvarlig kränkning av den personens värdighet.

32. Med detta sagt vill jag påpeka att GDPR i sig ger ett tydligt svar på frågan vilken vikt som ska fästas vid sanningshalten i de behandlade personuppgifterna. Bland de principer som är tillämpliga på sådana uppgifter, vilka anges i artikel 5.1 i förordningen, anges i punkt d principen om ”korrekthet” enligt vilken personuppgifterna ska vara ”korrekta och om nödvändigt uppdaterade” och ”personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlades” ska raderas eller rättas utan dröjsmål.[34] Uppgifternas korrekthet utgör, enligt domstolen, ett av ”villkoren för att [behandlingen av personuppgifter ska] vara tillåten”[35] och är därför relevant, särskilt för tillämpningen av artikel 17.1 d GDPR.

33. När sanningshalten i de uppgifter som sökmotorleverantören har behandlat bestrids, såsom i målet vid den nationella domstolen, uppstår således frågan om avvägningen mellan de grundläggande rättigheterna i fråga på ett mycket konkret sätt, åtminstone i det skede då det ännu inte har fastställts huruvida uppgifterna är sanningsenliga eller felaktiga. I det skedet är den centrala frågan nämligen vem som ska fastställa detta och hur.

34. Innan jag behandlar denna fråga anser jag att det vore lämpligt att göra några ytterligare förtydliganden gällande avvägningen mellan de grundläggande rättigheterna i fråga i situationer som rör sökmotorers verksamhet.

d) Avvägningen mellan grundläggande rättigheter i förhållande till sökmotorleverantörens möjligheter, behörighet och ansvar

35. Den avvägning mellan motstridiga grundläggande rättigheter som sökmotorleverantören ska göra när denne granskar en begäran om borttagande påverkas nödvändigtvis av särdragen i det tekniska sammanhang där konflikten uppstår. Spänningen mellan informationsfriheten, i dess dubbla aktiva och passiva aspekter, å ena sidan, och rätten till respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter, å andra sidan ter sig annorlunda i den digitala världen än i den analoga världen. Internettekniken påverkar inte bara hur rätten till information och rätten till respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter samverkar, utan även hur de ska vägas mot varandra. Det är därför som domstolen i sin ovannämnda praxis om ”rätten att bli glömd” har hänvisat till de ”handlingsmöjligheter” som en sökmotorleverantör har samt till dennes ”behörighet” och ”ansvar”. Så är även fallet när begäran om borttagande grundas på att de uppgifter som förekommer på den webbplats som den länk som ska tas bort leder till påstås vara felaktiga. Sökmotorleverantören kan inte vara skyldig att allmänt övervaka det innehåll som den är värd för och att kontrollera dess sanningshalt. Det skulle för övrigt vara oerhört svårt att genomföra en

[33] Se förklaringar rörande stadgan, förklaring till artikel 1 (EUT C 303, 2007, s. 17).

[34] Se, även, skälen 39 och 71 GDPR, samt artiklarna 16 och 18.1 a om utövande av rätten till rättelse respektive rätten till begränsning av behandling.

[35] Se domen GC, punkt 64, om än det i GDPR görs en formell åtskillnad mellan ”principer för behandling av personuppgifter”, som förtecknas i artikel 5, och villkor för ”laglig behandling av personuppgifter”, som anges i artikel 6 i förordningen.

sådan övervakning. På samma sätt har inte en sökmotorleverantör möjlighet att i efterhand kontrollera huruvida innehållet i en artikel som har publicerats på en webbplats som har tagits med i en resultatlista för en sökning är sanningsenligt eller felaktigt, eftersom sökmotorleverantören inte har tillgång till de uppgifter som webbutgivaren har och inte har behörighet att göra någon sådan kontroll.

36. Samtidigt kan det emellertid inte bortses från det särskilda ansvar som sökmotorleverantören har i egenskap av ”*gatekeeper*” för information. I och med att leverantören spelar en aktiv och inte bara en teknisk och neutral roll i spridningen av information på nätet, utifrån vilken leverantören har byggt upp sin affärsmodell och erhåller sin egen vinst, måste leverantören även spela en aktiv roll när det gäller att avlägsna innehåll med felaktiga personuppgifter från sökresultaten, eftersom denna roll ingår i leverantörens behörighet och möjligheter. Jag vill påpeka i detta avseende att det särskilda ansvaret kopplat till den roll som ”*gatekeeper*” för information som vissa plattformar har framhålls i domen av den 3 oktober 2019, Glawischnig-Piesczek,[36] där domstolen slog fast att bestämmelserna i direktivet om elektronisk handel[37] inte utgör hinder för att de nationella domstolarna ålägger en värdtjänstleverantör att radera eller blockera åtkomsten inte bara till information som dessförinnan har förklarats olaglig, eftersom den är ärekränkande, utan även likvärdigt innehåll, för att undvika spridning trots att det ursprungliga innehållet har tagits bort. Effektiviteten i skyddet av individuella rättigheter i förhållande till de huvudsakliga sätt på vilka information sprids på internet motiverar därför, enligt domstolen, även om det inverkar menligt på plattformens ekonomiska intressen, en särskild övervakningsskyldighet (allmän övervakning strider mot artikel 15.1 i direktivet om elektronisk handel), förutsatt att den inte medför en alltför stor börda för mellanhänderna. I samma riktning går åtgärderna för att bekämpa spridning av desinformation och hatpropaganda på nätet[38] och utvecklingen inom unionsrätten att ålägga plattformar som Google, på specifika områden, att i högre grad kontrollera det innehåll som läggs ut.[39]

e) De olika lösningar som förespråkas i förevarande förfarande

37. Jag är inte övertygad om de lösningar som lagts fram framför allt av parterna i det nationella målet och den hänskjutande domstolen, inom den allmänna ram som har beskrivits ovan.

38. I motsats till vad klagandena i det nationella målet har påpekat kan borttagande inte enbart ske på grundval av en ensidig begäran från en berörd person som utan bevis hävdar att det aktuella innehållet inbegriper felaktiga uppgifter, särskilt inte om det rör sig om personer vars verksamhet, på grund av den roll som de innehar på marknaden, i princip omfattas av allmänhetens rätt till information, såsom förefaller vara fallet med klagandena. En sådan lösning skulle innebära att den berörda personen ensidigt kan välja att innehåll som rör honom eller henne ska tas bort, utan att det finns möjlighet att kontrollera grunden för de påståenden som

[36] C-18/18, EU:C:2019:821.

[37] Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden (EGT L 178, 2000, s. 1).

[38] Jag hänvisar särskilt till uppförandekoden för att motverka olaglig hatpropaganda på nätet, 2016 (https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combatting-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en) och till uppförandekoden om desinformation, 2018 (https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/code-practice-disinformation), som har utarbetats av kommissionen och undertecknats av de främsta elektroniska plattformarna.

[39] I denna riktning går artikel 17 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2019/790/EU av den 17 april 2019 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden och om ändring av direktiven 96/9/EG och 2001/29/EG (EUT L 130, 2019, s. 92) och artiklarna 3 och 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/784 av den 29 april 2021 om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online (EUT L 172, 2021, s. 79).

eventuellt motiverar detta, och skulle medföra ett alltför stort och omotiverat åsidosättande av webbutgivarens rätt att sprida uppgifter och allmänhetens rätt att ta emot uppgifter, vilket innebär ett bortseende från den roll som dessa rättigheter spelar i ett demokratiskt samhälle.

39. Jag är dock inte heller övertygad om den lösning som Google har lagt fram, vilken innebär att den registrerade måste vända sig till webbplatsutgivaren för att begära borttagande av innehåll som den registrerade har hävdat är falskt och därmed utesluter all inblandning från sökmotorleverantörens sida. Om en sådan lösning skulle tillämpas skulle den person som anser att en kränkning har gjorts av hans eller hennes grundläggande rättigheter till respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter inte längre ha något vapen att ta till. Om webbutgivaren vägrar att ta bort informationen fortsätter informationen i själva verket att spridas genom sökmotorn och fortsätter att på ett omotiverat sätt kränka den berörda personens grundläggande rättigheter om den faktiskt är felaktig. Vi befinner oss alltså i den motsatta situationen än den tidigare, där avvägningen mellan de olika grundläggande rättigheterna helt och hållet görs till förmån för rätten att ta emot uppgifter med ett oproportionerligt och omotiverat åsidosättande av de grundläggande rättigheter som skyddas genom artiklarna 7 och 8 i stadgan.

40. När det slutligen gäller den lösning som den hänskjutande domstolen har föreslagit, att den registrerade i möjligaste mån måste vända sig till den rättsliga myndigheten för att åtgärder ska vidtas mot webbutgivaren, medför även denna, enligt min mening, ett oproportionerligt åsidosättande av rättigheterna i artiklarna 7 och 8 i stadgan. För det första hamnar den snabba informationsspridningen på internet och svårigheten att senare ta bort informationen, om den har visat sig vara felaktig, i konflikt med den tid som rättsliga förfaranden tar, även om de är skyndsamma, och dessutom kan den skada som detta medför för den registrerade vara irreparabel. För det andra kan en sådan lösning visa sig vara svår att genomföra i alla sådana fall, som inte är ovanliga i internets ekosystem, där det finns betydande praktiska hinder för att väcka talan mot leverantören av den webbplats där det omtvistade innehållet finns, vilken kan ha sin hemvist i ett tredjeland eller vara svår att identifiera. Om möjligheten att väcka talan mot innehållsleverantören skulle anses vara avgörande för att skydda den registrerades rättigheter i sådana situationer som dem i det nationella målet följer dessutom att sökmotorleverantören fråntas ansvar, vilket i sig strider både mot erkännandet av den fristående karaktären hos den behandling av personuppgifter som är knuten till sökmotorernas funktion och mot den princip som domstolen har slagit fast att den registrerade måste kunna vända sig till den personuppgiftsansvarige för borttagande av uppgifter som rör honom eller henne, oberoende av huruvida den aktör som först lade ut det omtvistade innehållet på nätet tidigare har raderat uppgifterna. Såsom jag redan har haft tillfälle att påpeka utgör denna princip, tillsammans med den roll som sökmotorerna har när det gäller spridning av innehåll på internet och därmed den ökade skada som följer för de enskilda av att uppgifter som rör dem publiceras på nätet, i själva verket hinder mot varje lösning från sökmotorleverantörens sida på grund av skyldigheten, som leverantören har i egenskap av registeransvarig, att följa kraven på laglig behandling, vilka bland annat innefattar att de behandlade uppgifterna ska vara korrekta.

41. I alla de granskade lösningarna görs avvägningen helt och hållet till förmån för någon av rättigheterna i fråga, medan det måste uppnås en jämvikt som leder till minsta möjliga åsidosättande av de berörda grundläggande rättigheterna. I det följande kommer jag att förklara hur denna jämvikt ska fastställas, enligt min mening.

f) Den föreslagna lösningen och ”procedural data due process”

42. I ett fall som det som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen, där rätten till borttagande i huvudsak beror på huruvida det har fastställts att de uppgifter som förekommer i det borttagna innehållet är sanningsenliga och således på korrektheten i de personuppgifter som sökmotorleverantören har behandlat, är fastställande av en särskild ”*procedural fairness*” den enda vägen att gå, enligt min mening.

43. I internets ekosystem har ”privata makter” uppstått – även på grund av mediets tekniska särdrag och den ekonomiska utveckling som oundvikligen leder till att den ekonomiska och sociala makten koncentreras till ett fåtal plattformar – vilka i hög grad kan påverka utövandet av de grundläggande rättigheterna, det vill säga dem som anges i artiklarna 7, 8 och 11 i stadgan. Inverkan på det faktiska utövandet av de grundläggande rättigheterna är framför allt en oundviklig följd av den funktion som vissa plattformar har som ”*gatekeepers*” för information. För att hantera detta fenomen har domstolen i huvudsak fastställt, i sin rättspraxis om ”rätten att bli glömd”, den direkta horisontella effekten för de grundläggande rättigheterna i artiklarna 7 och 8 i stadgan. Det efterföljande logiska steget för att ge verkan åt dessa rättigheter är att enskilda tillerkänns tillräckliga processuella garantier gentemot elektroniska plattformar, som ansvarar för behandlingen av personuppgifter, med motsvarande skyldigheter för de sistnämnda vilka naturligtvis är anpassade efter det tekniska mediets särdrag och särdragen i de konflikter som uppstår mellan de grundläggande rättigheterna i internetmiljön. I internetvärlden behövs enligt min mening någon form av ”*procedural data due process*”.[40]

44. En enskild har, enligt GDPR, rätt att begära borttagande av länkar till en webbplats med uppgifter som rör honom eller henne och som den enskilde anser vara felaktiga. Utövandet av denna rättighet medför, enligt min mening, att den enskilde måste kunna ange omständigheterna till att begäran inges och lägga fram *prima facie*-bevis för den bristande sanningshalten i det innehåll som den enskilde begär ska tas bort, om detta inte visar sig vara uppenbart omöjligt eller orimligt svårt, särskilt med hänsyn till de aktuella uppgifternas art.[41] Att ställa ett sådant krav förefaller förenligt med ordalydelsen och systematiken i GDPR, där de olika rättigheter till rättelse, radering, begränsning av behandling och invändningar som den registrerade tillskrivs underkastas särskilda villkor och där det ankommer på den som vill utnyttja dessa rättigheter att påvisa att de aktuella villkoren är uppfyllda.

45. Ställd inför en sådan begäran om borttagande är sökmotorleverantören, på grund av den roll som denne har när det gäller spridningen av informationen och det ansvar som följer därav, skyldig att göra de kontroller som behövs för att bekräfta huruvida begäran är välgrundad och som vederbörande faktiskt har möjlighet att göra. Kontrollerna kan göras utifrån de uppgifter som leverantören är värd för och som rör den aktuella personen och utgivaren av den webbplats där det omtvistade innehållet har publicerats, vilka är uppgifter som sökmotorleverantören snabbt kan analysera med hjälp av de tekniska verktyg som den förfogar över. Dessutom måste sökmotorleverantören, om möjligt, omgående inleda ett kontradiktoriskt förfarande med den webbutgivare som ursprungligen spred uppgifterna och som således ska ges möjlighet att

[40] Se i detta avseende K. Crawford, J. Schultz ” *Big Data and Due process: Towards a Framework to Redress Predictive Privacy Harms*, *Boston College Law Review*, 2014, s. 93.

[41] I det mål som BGH har att pröva rör de uppgifter som påstås vara felaktiga i huvudsak ekonomiska uppgifter om de bolag som klagandena driver. Under dessa omständigheter är det svårt att hävda att klagandena i målet vid den nationella domstolen inte åtminstone kan lägga fram *prima facie*-bevis för att uppgifterna i de omtvistade artiklarna är felaktiga.

redogöra för skälen till att de behandlade personuppgifterna är sanningsenliga och behandlingen är laglig. Slutligen måste sökmotorleverantören besluta huruvida begäran om borttagande ska godkännas eller inte och kortfattat redogöra för skälen till beslutet.

46. Sökmotorleverantören får endast avslå begäran om det kvarstår betydande tvivel om huruvida de aktuella uppgifterna är sanningsenliga eller felaktiga eller om de felaktiga uppgifterna i samband med publiceringen av artikeln är av uppenbart ringa betydelse eller inte är av känslig art. Den registrerade kan då vända sig till den rättsliga myndigheten, som har befogenhet att pröva ärendet eller till den tillsynsmyndighet som avses i artikel 51 GDPR, inom ramen för ett klagomål mot sökmotorleverantörens beslut.

47. Innehållet rör visserligen en person som har en offentlig roll, enligt den definition som anges ovan, men valet att ta bort uppgifterna måste grundas på särskilt starka bevis för att uppgifterna är felaktiga eftersom rätten att ta emot uppgifter, i princip, väger tyngre än de rättigheter som anges i artiklarna 7 och 8 i stadgan. I sådana fall, där det fortfarande finns rimliga tvivel om huruvida informationen är sanningsenlig eller felaktig, måste borttagande uteslutas, enligt min mening. I vilket fall som helst, och särskilt när innehållet rör en person i den roll som vederbörande har i det offentliga livet, kan borttagande inte medges om det omtvistade innehållet enbart ger uttryck för åsikter, om än mycket kritiska sådana med en mycket livlig och respektlös ton, eller om det rör sig om satir.[42] Rättelse av felaktiga uppgifter avser i själva verket faktauppgifter och inte åsikter, som under alla omständigheter bidrar till utvecklingen av den offentliga debatten i ett demokratiskt samhälle, förutsatt att de inte glider över i förtal. Det står däremot klart att sökmotorleverantören, även om begäran först har avslagits, ska vara skyldig att ta bort länken om det i domstol senare fastställs att informationen är felaktig.

48. Avslutningsvis kan sökmotorleverantören, om omständigheterna i det aktuella fallet så kräver för att undvika en irreparabel skada för den registrerade, tillfälligt ta bort länken[43] eller ange i sökresultaten att sanningshalten i vissa av uppgifterna i det innehåll som länken leder till har bestridits,[44] utan att det dock påverkar webbutgivarens rätt att framför allt väcka talan mot en sådan åtgärd i domstol.

49. Jag anser att den föreslagna lösningen ger en balanserad sammansättning av de olika rättigheterna samtidigt som risken undviks för att Google blir ”sanningsdomare” eller för att ett slags privat censurering uppstår vad gäller information på nätet. Den sistnämnda risken kan lätt uppstå om sökmotorer åläggs allmänna skyldigheter att inte vara värd för publikationer med felaktig information eller allmänna skyldigheter att fastställa huruvida de uppgifter som är föremål för en begäran om borttagande är felaktiga eller inte. I ett sådant fall skulle sökmotorn i själva verket, för att undvika eventuellt ansvar, uppmuntras att ta bort länkarna till allt tvivelaktigt innehåll, även om det inte finns några bevis som rimligen kan leda till att innehållet anses vara felaktigt, vilket skulle orsaka allvarlig skada för informationsfriheten. För att motverka denna risk skulle det vara bra med en proceduralisering av utövandet av rätten till borttagande av länkar, där alla berörda parter tilldelas särskilda åligganden.

[42] Se, bland annat, Europadomstolens dom av den 25 maj 2021, Milosavlievic mot Serbien (ECLI:CE:ECHR:2021:0525JUD005757414, § 63).

[43] Möjligheten till tillfällig begränsning av behandling av uppgifter föreskrivs uttryckligen i artikel 18.1 a GDPR, i fall där den registrerade bestrider personuppgifternas korrekthet under en tid som ger den personuppgiftsansvarige möjlighet att kontrollera om personuppgifterna är korrekta.

[44] Se, för en lösning av detta slag, Europadomstolens dom av den 10 mars 2009, Times Newspaper mot Förenade kungariket (nr 1 och nr 2) (ECLI:CE:ECHR:2009:0310JUD000300203).

50. Mot bakgrund av samtliga överväganden ovan föreslår jag att domstolen ska besvara den första tolkningsfrågan enligt följande. Artikel 17.3 a i GDPR ska tolkas så, att det, inom ramen för den avvägning mellan motstridiga rättigheter enligt artiklarna 7, 8, 11 och 16 i stadgan som ska göras vid prövningen av en begäran om borttagande som har riktats mot sökmotorleverantören på grundval av att de uppgifter som förekommer i det indexerade innehållet påstås vara felaktiga, inte kan utgås från huruvida den berörda personen på ett rimligt sätt skulle kunna erhålla rättsligt skydd gentemot innehållsleverantören, till exempel genom ett interimistiskt beslut. I samband med en sådan begäran ankommer det på den berörda personen att lägga fram *prima facie*-bevis för att det innehåll för vilket borttagande begärs är felaktigt om detta inte visar sig vara uppenbart omöjligt eller orimligt svårt, särskilt med hänsyn till de aktuella uppgifternas art. Det är sökmotorleverantörens ansvar att göra de kontroller av de påstådda felaktigheterna som den har faktisk möjlighet att genomföra och, om möjligt, kontakta utgivaren av den indexerade webbplatsen. Om omständigheterna i fallet så kräver för att undvika irreparabel skada för den berörda personen, kan sökmotorleverantören tillfälligt avbryta indexeringen eller ange, i sökresultaten, att sanningshalten i vissa av uppgifterna i det innehåll som den aktuella länken leder till har bestridits.

C. Den andra tolkningsfrågan

51. Genom sin andra tolkningsfråga vill BGH i huvudsak få klarhet i huruvida det, inom ramen för den avvägning mellan motstridiga rättigheter och intressen enligt artiklarna 7, 8, 11 och 16 i stadgan som ska göras enligt artiklarna 12 b och 14.1 a i direktiv 95/46 och artikel 17.3 a GDPR, vid en begäran om borttagande som riktas till sökmotorleverantören, i egenskap av personuppgiftsansvarig, och som avser borttagande från resultaten av en bildsökning, som görs på en fysisk persons namn, av foton på den personen, vilka visas i form av förhandsgranskningsbilder, ska tas betydande hänsyn till sammanhanget för den publikation på internet där ovannämnda foton först visades, ett sammanhang som sökmotorn inte visar utan enbart hänvisar till genom en länk som visas samtidigt med dessa förhandsgranskningsbilder. BGH har förklarat att fotona på klagandena visserligen inte bidrar till den offentliga debatten i sig, men att de, sett till sammanhanget för den artikel som de ingår i, bidrar till spridningen av de uppgifter och åsikter som framförs i denna.

52. Google anser att frågan är hypotetisk, dels eftersom det nationella målet, i motsats till vad som framgår av beslutet om hänskjutande, inte avser en begäran om borttagande av resultat av en bildsökning som gjorts på klagandenas namn, utan det allmänna förbudet mot att visa förhandsgranskningsbilder av foton som visas i en av de omtvistade artiklarna, dels eftersom Google inte längre länkar till de aktuella fotona sedan september 2017 och de omtvistade artiklarna inte längre finns tillgängliga på webbplatsen g-net sedan den 28 juni 2018. Det ska i detta avseende erinras om att enligt fast rättspraxis ankommer det uteslutande på den nationella domstolen, vid vilken tvisten anhängiggjorts och som har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen. [45] En tolkningsfråga från en nationell domstol får bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågorna är hypotetiska eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den. [46] I förevarande fall framgår det inte

[45] Se dom av den 24 februari 2022, Eulex Kosovo (C-283/20, EU:C:2022:126, punkt 28 och där angiven rättspraxis).

[46] Se dom av den 24 februari 2022, Eulex Kosovo (C-283/20, EU:C:2022:126, punkt 29 och där angiven rättspraxis).

på ett uppenbart sätt av de handlingar som domstolen har tillgång till att den hänskjutande domstolens frågor om tolkningen av bestämmelserna i direktiv 95/46 och GDPR inte är verkliga eller att tolkningen av dem inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet. Vad särskilt gäller den omständigheten att varken de aktuella fotografierna eller de omtvistade artiklarna längre förekommer på g-net, har den hänskjutande domstolen förklarat att den grundas på det faktum att borttagandet av det innehållet var rent tillfälligt och att klagandena i det nationella målet fortfarande har ett intresse av att deras begäran om borttagande prövas. Under sådana omständigheter kan det, enligt min mening, inte ifrågasättas huruvida den begärda tolkningen är verklig och användbar.

53. För att övergå till den fråga som BGH har ställt ska det framför allt erinras om att bildsökningar på namn som har gjorts via en sökmotor på internet omfattas av samma bestämmelser som sökningar på webben, såsom Google med rätta har påpekat. Ovannämnda praxis från domstolen, som det hänvisas till i punkterna 11–19 i förevarande förslag till avgörande, är därmed också tillämplig på framställningar om borttagande av länkar avseende resultaten av sökningar av detta slag. Visning, i dessa resultat, av fotografier av fysiska personer i form av förhandsgranskningsbilder utgör behandling av personuppgifter för vilken sökmotorleverantören är ”registeransvarig” eller ”personuppgiftsansvarig” i den mening som avses i artikel 2 d i direktiv 95/46 respektive artikel 4.7 GDPR och ska ansvara för att kraven i dessa rättsakter uppfylls, inom ramen för dess ansvar, behörighet och möjligheter. Vid en begäran om borttagande av resultat av en bildsökning måste sökmotorleverantören göra en avvägning mellan de olika grundläggande rättigheterna i fråga och bedöma huruvida den registrerades rättigheter till respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter eller yttrande- och informationsfriheten har företräde. Leverantören måste då beakta alla relevanta omständigheter. [47]

54. Svaret på frågan om huruvida sådana omständigheter även ska innefatta innehållet på den webbplats där det fotografi vars borttagande begärs finns beror, enligt min mening, på hur föremålet för den aktuella behandlingen och behandlingens art ska definieras. I målet vid den nationella domstolen har klagandena, såsom har angetts ovan, begärt att fyra fotografier på dem ska tas bort. Begäran avser däremot inte vare sig uppgifterna i den artikel som förekommer på utgivarens webbplats samtidigt med ovannämnda fotografier eller fotografierna som visuellt och beskrivande stöd för den texten och som en integrerad del av den aktuella artikeln. Indexeringen genom en webbsökning av den länk som leder till den artikeln och fotona i denna utgör en separat behandling, med ett annat syfte, vilken klagandena invänder mot genom en separat begäran om borttagande (beträffande vilken BGH har ställt den första tolkningsfrågan).

55. Genom att hämta fotografier på fysiska personer som har publicerats på internet och återge dem, i resultaten av en bildsökning, i form av förhandsgranskningsbilder, utan samband med det innehåll som de är kopplade till och i avsaknad av det eventuella informativa eller deskriptiva värde som de ursprungligen hade, erbjuder sökmotorleverantören en tjänst där denne utför en behandling av personuppgifter som är fristående från och skild från både den behandling som utförs av utgivaren av den webbplats från vilken fotografierna hämtas och behandlingen i samband med indexeringen av den webbplatsen, vilken sökmotorleverantören också är ansvarig för. Såsom BGH med rätta har påpekat förefaller sökmotorleverantören inte agera som en

[47] Vad gäller relevanta omständigheter för en sådan avvägning om det påstådda skadliga beteendet avser publicering av foton, se, bland annat, Europadomstolens dom av den 7 februari 2012, Von Hannover mot Tyskland, (ECLI:CE:ECHR:2012:0207JUD004066008, §§ 109–113 och där angiven rättspraxis).

mellanhand utan snarare som en skapare av innehåll, med tanke på arten av denna behandling, där en del av det innehåll som har skapats av tredje part, och som gjorts till fristående innehåll, extraheras och visas separat.

56. Av ovanstående följer enligt min mening att det, inom ramen för den avvägning mellan motstridiga grundläggande rätter som ska göras på grundval av de gällande bestämmelserna i direktiv 95/46 och GDPR för att pröva en begäran om borttagande av fotografier på en fysisk person från resultaten av en bildsökning som gjorts på den personens namn, enbart ska tas hänsyn till fotografiernas informationsvärde som sådana, oberoende av det innehåll som de var kopplade till på den webbplats från vilka de hämtades. Omvänt gäller att om det, i samband med en begäran om borttagande av en länk till en webbplats, är visningen av fotografierna i samband med innehållet på den webbplatsen som bestrids ska det informationsvärde som dessa fotografier har i det sammanhanget beaktas vid avvägningen.

57. Enligt min mening går det inte att dra någon sådan slutsats av de argument som Google har lagt fram i sina skriftliga yttranden. Även om förhandsgranskningsbilderna, vid en bildsökning, visas tillsammans med den länk som leder till innehållet på den webbplats där fotografierna finns, innebär inte detta att sökmotorleverantören får visa fotografierna helt fristående och lösryckta ur det sammanhang i vilket de ingår. Till skillnad från vid en webbsökning där det av resultaten inte är möjligt att direkt använda det indexerade innehållet är det, vid en bildsökning, själva visningen av grafiskt innehåll, inbegripet förhandsgranskningsbilder av fotografier som har publicerats på internet, som är det resultat som användaren försöker uppnå, oberoende av huruvida vederbörande senare beslutar att besöka den ursprungliga webbplatsen. Den omständigheten, som den hänskjutande domstolen har framhållit, att en sådan visning är i linje med Googles affärsmodell och att det inte skulle vara tekniskt möjligt att göra på annat sätt medför inte heller något ifrågasättande av den fristående karaktären hos den uppgiftsbehandling som visningen innebär.

58. Det är visserligen inte uteslutet att den registrerade, genom att begära borttagande av fotografierna på honom eller henne, i praktiken vill begränsa tillgången, via den länk som ges tillsammans med fotografierna, till det innehåll som de är kopplade till och de uppgifter där som eventuellt kan vara av allmänt intresse. Det ska dock påpekas i detta avseende att även om borttagandet av fotografierna från resultaten av en bildsökning utan tvekan begränsar möjligheterna att få tillgång till det innehåll som de är kopplade till, kommer innehållet likväl att vara direkt tillgängligt genom en traditionell webbsökning. En sådan sökning möjliggör för övrigt visning, via den indexerade länken, av hela innehållet, inbegripet de fotografier som, i sitt ursprungliga sammanhang, fullt ut fyller den av webbutgivaren tilldelade funktionen att sprida och styrka de uppgifter som ges och de åsikter som uttrycks. I målet vid den nationella domstolen förhåller det sig därför som så, att även om begäran om borttagande av de aktuella artiklarna skulle avslås, med tanke på att yttrande- och informationsfriheten har företräde framför klagandenas rättigheter till respekt för deras privatliv och skydd av personuppgifter, skulle inte ett eventuellt godkännande av begäran om borttagande av fotografierna på dem medföra vare sig en alltför stor eller en omotiverad begränsning av denna frihet om fotografierna är av ringa informationsvärde lösryckta ur det sammanhang i vilket de ingår, såsom BGH har slagit fast.

59. Med tanke på de förtydliganden som görs i föregående punkt innebär den slutsats som jag har dragit i punkt 56 i förevarande förslag till avgörande inte alls ett nästan absolut skydd av rätten till egen bild utan ett erkännande av rättighetens rätta dimension bland individens rättigheter. En bild på en enskild är i själva verket ett av de viktigaste attributen för den enskildes person, eftersom den

visar vem personen är och gör att personen kan särskiljas från sina likar. Individens rätt till skydd av bilder på honom eller henne är en av förutsättningarna för individens självförverkligande och förutsätter att individen har kontroll över sina egna bilder och, framför allt, möjlighet att vägra spridning av dessa.[48] Härav följer att även om yttrande- och informationsfriheten otvivelaktigt innefattar publicering av fotografier[49] är skyddet av den enskildes rätt till integritet av särskild betydelse i detta sammanhang, med tanke på att fotografier har förmåga att sprida mycket personliga, om inte intima, uppgifter om en enskild eller dennes familj.[50]

60. Mot bakgrund av det ovanstående föreslår jag att domstolen besvarar den andra tolkningsfrågan enligt följande. Artiklarna 12 b och 14.1 a i direktiv 95/46 och artikel 17.3 a GDPR ska tolkas så, att det, inom ramen för den avvägning mellan motstridiga grundläggande rättigheter enligt artiklarna 7, 8, 11 och 16 i stadgan som ska göras vid en begäran om borttagande som riktats mot sökmotorleverantören och som syftar till borttagande från resultaten av en bildsökning, som görs på en fysisk persons namn, av fotografier på den personen som visas i form av förhandsgranskningsbilder, inte ska tas hänsyn till det sammanhang för publiceringen på internet i vilket fotografierna ursprungligen visades.

V. Förslag till avgörande

61. Mot bakgrund av ovanstående överväganden föreslår jag att domstolen ger följande svar på de tolkningsfrågor som BGH har ställt:

1. Artikel 17.3 a i förordning 2016/679 ska tolkas så, att det, inom ramen för den avvägning mellan motstridiga rättigheter enligt artiklarna 7, 8, 11 och 16 i stadgan som ska göras vid prövningen av en begäran om borttagande som har riktats mot sökmotorleverantören på grundval av att de uppgifter som förekommer i det indexerade innehållet påstås vara felaktiga, inte kan utgås från huruvida den berörda personen på ett rimligt sätt skulle kunna erhålla rättsligt skydd gentemot innehållsleverantören, till exempel genom ett interimistiskt beslut. I samband med en sådan begäran ankommer det på den berörda personen att lägga fram *prima facie*-bevis för att det innehåll för vilket borttagande begärs är felaktigt om detta inte visar sig vara uppenbart omöjligt eller orimligt svårt, särskilt med hänsyn till de aktuella uppgifternas art. Det är sökmotorleverantörens ansvar att göra de kontroller av de påstådda felaktigheterna som den har faktisk möjlighet att genomföra och, om möjligt, kontakta utgivaren av den indexerade webbplatsen. Om omständigheterna i fallet så kräver för att undvika irreparabel skada för den registrerade, kan sökmotorleverantören tillfälligt avbryta indexeringen eller ange, i sökresultaten, att sanningshalten i vissa av uppgifterna i det innehåll som den aktuella länken leder till har bestridits.

2. Artiklarna 12 b och 14.1 a i direktiv 95/46 och artikel 17.3 a i förordning 2016/679 ska tolkas så, att det, inom ramen för den avvägning mellan motstridiga grundläggande rättigheter enligt artiklarna 7, 8, 11 och 16 i stadgan som ska göras vid en begäran om borttagande som riktats mot sökmotorleverantören och som syftar till borttagande från resultaten av en bildsökning,

[48] Se Europadomstolens dom av den 7 februari 2012, Von Hannover mot Tyskland (ECLI:CE:ECHR:2012:0207JUD004066008, § 96).

[49] Se Europadomstolens dom av den 14 december 2006, Verlagsgruppe mot Österrike (ECLI:CE:ECHR:2006:1214JUD001052002, §§ 29 och 40 och där angiven rättspraxis).

[50] Se Europadomstolens dom av den 7 februari 2012, Von Hannover mot Tyskland (ECLI:CE:ECHR:2012:0207JUD004066008, § 103 och där angiven rättspraxis).

som görs på en fysisk persons namn, av fotografier på den personen som visas i form av förhandsgranskningsbilder, inte ska tas hänsyn till det sammanhang för publiceringen på internet i vilket fotografierna ursprungligen visades.